

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА БІЗНЕСУ
Кафедра туристичного бізнесу

ПРОГРАМА

фахового випробування
освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»
зі спеціальності 242 «Туризм»

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

На засіданні кафедри туристичного
бізнесу протокол № 12 від 15.02. 2018 р.

Харків 2018

УДК
ББК

Друкується за рішенням ради
факультету управління та бізнесу
(протокол № від)

Розробники:

Аніщенко А.П. кандидат педагогічних наук, доцент

Зайцева М. М. кандидат економічних наук, доцент кафедри

Лиман С. І. доктор історичних наук, професор

Ростовцев С.С. кандидат наук з соціальних комунікацій, ст. викладач

Яріко М. О. кандидат культурології, старший викладач

Програма вступного випробування другого рівня вищої освіти «Магістр» зі спеціальності 242 – «Туризм». – Х. : Хар. держ. акад. культури, 2018. – 22 с.

УДК

БК

Харківська державна академія культури, 2018

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
ЗМІСТ ПРОГРАМ	5
СТРУКТУРА ОЦІНЮВАННЯ	12
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	12
ЛІТЕРАТУРА	14

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Здобувачі, що складають фахове вступне випробування на освітньо-кваліфікаційний рівень підготовки «магістр», повинні мати фундаментальну професійну підготовку рівня бакалавр або спеціаліст любого навчального напрямку, що є підґрунтям для освоєння та набуття практичних навичок з майбутньої професії.

Необхідність підготовки фахівців за спеціальністю «Туризмознавство» зумовлена розвитком туризму в Україні, структурною перебудовою національної економіки, входження України у світовий економічний простір, в тому числі на міжнародний ринок послуг індустрії гостинності.

Метою підготовки фахівців за спеціальністю «Туризм» є забезпечення зростаючих потреб підприємств – суб'єктів ринку у висококваліфікованих кадрах, які матимуть всебічну теоретичну та практичну підготовку з питань туризму.

Претендент для навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю «Туризм» повинен володіти основами планування та організації роботи підприємств туризму, бути підготовленим до вирішення практичних задач, пов'язаних з організацією бізнесу, створенням та розвитком туристичних підприємств, ефективним управлінням ними, забезпеченням туристичної діяльності в умовах ведення міжнародного бізнесу.

Програма для складання вступного іспиту з фаху «Туризм» на отримання ступеня магістр складено із дисциплін «Географія туризму», «Маркетинг», «Менеджмент у туризмі», «Організація туристичної діяльності», «Економіка підприємства», «Організація готельного господарства», «Організація ресторанного господарства».

Здобувач повинен надати атестаційній комісії заповнений бланк відповіді на кожне теоретичне питання. Знання студентів оцінюється за 200 бальною системою.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ГЕОГРАФІЯ ТУРИЗМУ

Географія туризму як наукова дисципліна. Методологія та методика географічних досліджень в туризмі. Географія туристських потоків, доходів та витрат. Класифікація та географічна оцінка туристичних ресурсів. Природні туристичні ресурси. Культурно-історичні ресурси туризму.

Географія рекреаційних видів туризму. Географія активних видів туризму. Географія культурно-пізнавального та подієвого туризму. Географія ділового туризму. Географія релігійного туризму та паломництва. Географія міського, сільського та екологічного туризму.

Екзаменаційні питання:

1. Місце і роль географії туризму в сучасній туризмології.
2. Об'єкт, предмет і завдання географії туризму.
3. Основні класифікаційні ознаки туризму.
4. Сучасні наукові концепції та моделі в географії туризму.
5. Туристична інформація: джерела та вимоги до неї. Накопичення, упорядкування та аналіз географічної інформації для цілей туризму.
6. Туристичне сальдо. Країни та регіони з позитивним та негативним туристичним сальдо.
7. Підходи до визначення туристичних ресурсів.
8. Поняття природних ресурсів та основні їх види.
9. Об'єкти природно-заповідного фонду як туристичний ресурс.
10. Види культурно-історичних ресурсів.
11. Світова культурно-історична спадщина ЮНЕСКО: географічна характеристика.
12. Географія лікувально-оздоровчого туризму в туристичних регіонах світу і в Україні.
13. Географія центрів розвитку гірськолижного туризму в світі та Україні.
14. Географія та характеристика центрів культурно-пізнавального туризму в туристських регіонах світу та в Україні.
15. Географія центрів ділового туризму в туристських регіонах світу та в Україні.
16. Географія центрів релігійного туризму у світі.

17. ОРГАНІЗАЦІЯ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Історія розвитку світового готельного господарства. Історія розвитку готельного господарства України. Нормативно-правове регулювання готельної індустрії.

Фактори, що впливають на типізацію готельного господарства. Характеристика основних типів засобів розміщення. Характеристика підприємств готельного господарства для відпочинку. Характеристика лікувально-оздоровчих підприємств готельного господарства.

Сучасний підхід до класифікації підприємств готельного господарства. Класифікація підприємств готельного господарства України. Функціональне призначення підприємств готельного господарства. Організація приміщень житлової групи. Організація нежитлових груп приміщень підприємства готельного господарства.

Сутність послуг гостинності та організація роботи служби прийому і розміщення в готельному господарстві. Організація інформаційного обслуговування в підприємстві готельного господарства. Культура обслуговування в готельному господарстві.

Екзаменаційні питання:

1. Охарактеризуйте готельну послугу як складову сфери послуг.
2. Назвіть і охарактеризуйте основні етапи процесу надання готельних послуг.
3. Розкрийте особливості готельних послуг.
4. Назвіть і охарактеризуйте функціональні блоки приміщень сучасного готелю. З чого вони складаються? Які функції виконують? Що обумовлює попит на готельні послуги?
5. Охарактеризуйте структурні зміни в готельній індустрії України.
6. Обґрунтуйте доцільність впровадження концепції курортного готелю? Які регіони України передусім мають такі перспективи?
7. Обґрунтуйте доцільність впровадження концепції ділового готелю? Які регіони України передусім мають такі перспективи?
8. Обґрунтуйте доцільність впровадження концепції транзитного готелю? Назвіть переваги й недоліки впровадження цієї концепції.
9. Розкрийте основні підходи до класифікації готелів: рівень комфорту, місткість номерного фонду, функціональне призначення, розташування, тривалість роботи, забезпечення закладами харчування, тривалість перебування, ціни.
10. Назвіть і охарактеризуйте основні системи класифікації готелів:

а) класифікація засобів розміщення у Великобританії; б) класифікація засобів розміщення у Франції; в) класифікація засобів розміщення у Греції; г) класифікація засобів розміщення у США.

11. Характеристика типології засобів розміщення з позиції ВТО й традиційного вітчизняного підходу.

12. Як класифікуються готельні номери?

13. У чому полягають проблеми і перспективи розвитку франчайзінгу в готельному бізнесі?

14. Охарактеризуйте особливості стимулювання збуту в готельних мережах (на прикладі досвіду мереж Sheraton, Marriott).

15. Охарактеризуйте світовий досвід і особливості кадрової політики (на прикладі досвіду Sheraton, Marriott, Royal Plaza Hotel).

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ТУРИЗМІ

Туристичний бізнес у системі ринкових відносин. Законодавче регулювання підприємництва у сфері туризму. Підприємництво як процес, його зміст і характеристика стадій.

Особливості організації туристично-готельного бізнесу. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності у сфері послуг. Формування статутного капіталу підприємств сфери послуг. Складання засновницьких документів як обов'язкова умова започаткування бізнесу. Державна реєстрація і набуття прав суб'єкта підприємництва.

Планування діяльності у сфері туристичного бізнесу. Організація туристичного обслуговування. Фінансове забезпечення підприємництва у сфері туризму і готельного обслуговування

Розвиток інфраструктури туризму. Оподаткування підприємницької діяльності у сфері туризму. Ліквідація і реорганізація підприємств сфери послуг

Екзаменаційні питання:

1. Туризм як галузь національної економіки.
2. Сутність і роль підприємництва в ринковій економіці.
3. Форми і види державної підтримки підприємництва
4. Доходи і витрати підприємства - оцінка фінансового стану.
5. Аналіз стану і тенденцій розвитку системи підприємництва в Україні.
6. Прямі й непрямі турзатрати за місцем призначення.
7. Туристський експорт та імпорт.
8. Інвестиції в туризмі.

9. Організаційно-правові форми туристського бізнесу.
10. Сучасні тенденції розвитку підприємств засобів розміщення.
11. Склад і структура основних засобів в туризмі і гостинності.
12. Склад і структура оборотних виробничих фондів в туризмі.
13. Кадрова політика на підприємстві гостинності.
14. Принципи та методи планування підприємств соціально-культурного сервісу і туризму.
15. Фактори, що визначають конкурентоспроможність турпродукту.

ОРГАНІЗАЦІЯ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Індустрія гостинності як частина сфери послуг. Історія розвитку індустрії гостинності.

Послуги ресторанного господарства, їх класифікація та умови їх надання. Класифікація закладів ресторанного господарства.

Організація постачання закладів ресторанного господарств. Виробничий процес як основа формування закладу ресторанного господарства. Організація діяльності закладів ресторанного господарства з виготовлення напівфабрикатів з різних видів сировини та контроль їх якості. Характеристика матеріально-технічної бази для організації обслуговування споживачів у закладах ресторанного господарства.

Основи раціональної організації праці.

Обслуговування споживачів у закладах ресторанного господарства з різними методами обслуговування.

Кейтерінг як складова бізнесу в ресторанному господарстві.

Організація дозвілля в закладах ресторанного господарства.

Організація обслуговування туристів в закладах ресторанного господарства.

Екзаменаційні питання

1. Класифікація закладів ресторанного господарства за різними ознаками.
2. Класифікація послуг ресторанного господарства та їх характеристика.
3. Відмінні особливості ресторанів різних класів.
4. Характеристика кафе як типу закладу ресторанного господарства.
5. Характеристика ресторану як типу закладу ресторанного господарства.
6. Характеристика бару як типу закладу ресторанного господарства.

7. Характеристика закускової як типу закладу ресторанного господарства.
8. Класифікація постачальників сировини та продовольчих товарів підприємств ресторанного господарства.
9. Форми постачання сировини та продовольчих товарів в практиці роботи закладів ресторанного господарства.
10. Характеристика видів обслуговування споживачів у закладах ресторанного господарства.
11. Види сервірування столу, їх характеристика.
12. Асортимент, призначення та характеристика столової білизни.
13. Види, призначення та характеристика меблів для приймання їжі.
14. Види, правила і порядок сервірування столу.
15. Основні способи подавання закусок, страв та напоїв та їх особливості.

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Підприємство як суб'єкт господарювання. Підприємство і ринок. Маркетингова концепція управління підприємством.

Планування діяльності підприємства. Бізнес-план.

Персонал підприємства. Організація та стимулювання праці.

Капітал підприємства. Інвестиційна діяльність підприємства. Інноваційна діяльність підприємства.

Витрати виробництва і реалізації продукції. Ціноутворення. Фінансова діяльність підприємства. Основні фінансові результати.

Оцінка конкурентоспроможності підприємства.

Антикризова діяльність підприємства. Економічна безпека підприємства.

Екзаменаційні питання:

1. Головні ознаки підприємства як суб'єкту підприємницької діяльності.
2. Загальна структура підприємства як господарської організації.
3. Сутність та структура економічного потенціалу підприємства.
4. Види підприємств залежно від напрямку діяльності, форми власності, порядку їх утворення.
5. Основні складові середовища підприємства.
6. Система планів підприємства.
7. Виробнича програма підприємства.
8. Бізнес-план. Порядок розроблення та основні розділи бізнес-плану.

9. «Персонал» та «кадри» підприємства. Основні категорії персоналу підприємства.
10. Продуктивність праці та її основні показники.
11. Основні форми та системи заробітної плати.
12. Основні фонди підприємства та групування основних фондів.
13. Види собівартості та калькулювання собівартості.
14. Поняття «фінанси підприємства». Структуру фінансових ресурсів підприємства.
15. Доходи підприємства. Джерела виникнення доходів.
16. Рентабельність та показники рентабельності.

МАРКЕТИНГ

Теоретичні засади маркетингу. Особливості та перспективи розвитку маркетингу в туризмі.

Технологія маркетингових досліджень в туризмі. Маркетингові дослідження в туристичних підприємствах і організаціях. Сегментування ринку туристичних послуг.

Маркетингова продуктова політика туристичного підприємства. Маркетингова цінова політика туристичного підприємства. Маркетингова політика збуту туристичного продукту. Політика маркетингових комунікацій туристичних підприємств і організації. Управління маркетингом у туризмі.

Екзаменаційні питання:

1. Сутність та зміст маркетингу в туризмі.
2. Функції маркетингу в туризмі.
3. Основні умови та принципи застосування маркетингу в туризмі.
4. Маркетингові стратегії в туризмі.
5. Життєвий цикл туристичного продукту.
6. Продуктова стратегія туристичного підприємства.
7. Попит і пропозиція на туристичному ринку.
8. Суть, типи і напрями маркетингових досліджень в туризмі.
9. Етапи маркетингових досліджень.
10. Маркетингова інформація та її види.
11. Маркетингові дослідження ринку туристичних послуг.
12. Поняття та методи сегментації ринку туристичних послуг.
13. Сегментація туристичного ринку по декількох ознаках.
14. Вибір та реалізація цінової стратегії.
15. Формування збутової стратегії туристичними підприємствами.

МЕНЕДЖМЕНТ У ТУРИЗМІ

Сутність, роль та теоретичні засади менеджменту в туризмі. Організація індустрії туризму як об'єкт управління.

Функції та технологія менеджменту в туризмі. Методи менеджменту.

Стратегічний менеджмент в туризмі.

Мотивування як загальна функція менеджменту. Планування як загальна функція менеджменту. Організування як загальна функція менеджменту. Контролювання як загальна функція менеджменту. Регулювання як загальна функція менеджменту.

Управлінські рішення. Керівництво та лідерство.

Інформація і комунікація в менеджменті туризму. Соціальна відповідальність в менеджменті туризму.

Екзаменаційні питання:

1. Менеджмент як наука, ремесло та мистецтво.
2. Історія становлення менеджменту в туризмі.
3. Індустрія туризму. Підприємства індустрії туризму.
4. Прогнози розвитку індустрії туризму в Україні та світі.
5. Туристський ринок. Схема взаємодії суб'єктів туричного ринку. Сегментація туристичного ринку.
6. Система туризму. Чинники макросередовища та мікросередовища в туризмі.
7. Планування як загальна функція менеджменту.
8. Організування як загальна функція менеджменту.
9. Мотивування як загальна функція менеджменту.
10. Контроль та регулювання як загальні функції менеджменту.
11. Стратегічний менеджмент. Сутність явища.
12. Менеджмент без менеджменту. Р. Семлер.
13. Специфіка менеджменту в умовах розвитку туристичного ринку України.
14. Провести SWOT-аналіз Харківщини як туристської дестинації.
15. Визначити потенціальний напрямок розвитку туристичної галузі України.

Структура оцінки

№	Основні завдання першої сесії творчого конкурсу	Кількість балів
1.	Знання методології та методики географічних досліджень в туризмі, особливостей формування географічних туристських потоків, доходів та витрат, класифікації та географічної оцінки туристичних ресурсів тощо.	1-20
2.	Знання історія розвитку світового та українського готельного господарства, нормативно-правового регулювання готельної індустрії в сучасних умовах, основні фактори, що впливають на типізацію та розвиток готельного господарства, типи засобів розміщення; особливостей індустрії гостинності як складової сфери послуг, послуг ресторанного господарства, їх класифікація, умови надання, структура та організація тощо.	1-20
3.	Знання основних теоретичних засад маркетингу, сучасний стан та перспективи розвитку маркетингу в туризмі, маркетингові дослідження на туристичних підприємствах і організаціях, сегментування ринку туристичних послуг тощо.	1-20
4.	Знання теоретичних засад менеджменту в туризмі, його функцій, технологій та методів, особливостей стратегічного та комунікативного менеджменту в туризмі, здійснення управлінських рішень, керівництва тощо.	1-20
5.	Знання законодавчого регулювання підприємництва у сфері туризму, особливостей організації туристично-готельного бізнесу, засновницьких документів, набуття прав суб'єкта підприємництва, фінансового забезпечення підприємства, принципів оподаткування, формування бізнес-плану, оцінка конкурентоспроможності підприємства тощо.	1-20
Максимальна кількість балів		100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ АБІТУРІЄНТІВ, ЯКІ ВСТУПАЮТЬ ДО ХДАК У 2018 РОЦІ на спеціальність «Туризм»

Рівні навчальних досягнень	Критерії оцінювання навчальних досягнень
1. Початковий до 123 балів	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання, тому його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. У абітурієнта відсутня історично-просторова уява, необхідна для висвітлення питань. Обсяг висвітлених питань менше 50%.

<p>2. Середній 124 – 149 балів</p>	<p>Відповіді на питання носять фрагментарний характер, характеризуються відтворенням знань на рівні запам'ятовування. Відповіді супроводжуються другорядними міркуваннями, які інколи не мають безпосереднього відношення до змісту запитання. Абітурієнт погано володіє засобами відтворення історично-просторових властивостей предметів, явищ, процесів. Обсяг висвітлених питань у межах 50-70%.</p>
<p>3. Достатній 150 – 175 балів</p>	<p>У відповідях на питання допускаються деякі неточності або помилки непринципового характеру. Абітурієнт демонструє розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу властивостей. Помітне прагнення абітурієнта логічно розмірковувати при відповіді на питання білета. Обсяг правильно висвітлених питань більше 75%.</p>
<p>4. Високий 176 – 200 балів</p>	<p>Абітурієнт дає повну і розгорнуту відповідь на питання. Його відповіді свідчать про розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу закономірностей, характеризуються логічністю і послідовністю суджень, без включення випадкових і випадання істотних з них. Абітурієнт без помилок відтворює історично-просторові властивості якості явищ, процесів, предметів. Обсяг правильно висвітлених питань дорівнює 100%.</p>

Якщо абітурієнт під час вступного випробування з конкурсного предмету набрав від 100-123 балів, то дана кількість балів вважається не достатньою для допуску в участі у конкурсному відборі.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні після закінчення іспиту.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Агафонова Л.Г. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання : Навч. посібник / Л.Г. Агафонова, О.Є. Агафонова; Київ.ун-т туризму, економіки і права.– К.: Знання України, 2002. – 358 с.
2. Архіпов В.В. Організація обслуговування в закладах ресторанного господарства: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] / В.В. Архіпов, В.А. Русавська – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 342 с.
3. Архіпов В.В. Організація ресторанного господарства. навч. пос. / В.В. Архіпов. – К.: Центр учбової літератури; Фірма «Інкос», 2007. – 280 с.
4. Бабарицька В.К. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення тур продукту: навч. посібник / В.К. Бабарицька, О.Ю. Малиновська. – К., 2008. – 256 с.
5. Березін О.В. Економіка підприємства : навч. посіб. / О.В. Березін, Л.М. Березіна, Н.В. Бутенко. – К. : Знання, 2009. – 390 с.
6. Воскресенский В.Ю. Международный туризм.:Учеб. пособ./ В. Ю. Воскресенский. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2006. – 255 с.
7. Гринчуцький, В.І. Економіка підприємства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погрішук. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 303 с.
8. Дурович А.П. Маркетинг в туризме: Учебное пособие. / А.П. Дурович – Минск: Новое знание, 2003. – 496 с.
9. Дурович А.П. Организация туризма: учеб. пособие / А.П. Дурович, Г.А. Бондаренко, Т.М. Сергеева и др.; под общ. ред. А.П. Дуровича – 3-е изд.– Минск: Новое знание, 2006. – 640с.
10. Кабушкин Н.И. Менеджмент туризма: Ученик / Н.И. Кабушкин. – 6-е изд. – Минск.: Новое знание, 2006. – 408 с.
11. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти): Монографія / О.О. Любіцева – К.: Альтерпрес, 2002. – 436 с.
12. Любіцева О.О. Туристичні ресурси України: Навч. посіб. / О.О. Любіцева, Є.В. Панкова, В.І. Стафійчук. – К.: Альтерпрес, 2007. – 369 с.
13. Мальська М.П. Міжнародний туризм і сфера послуг: Підручник. /М.П. Мальська, Н.В. Антонюк, Н.М. Ганич. – К.: Знання, 2008. – 661 с.

14. Мальська М.П. Основи туристичного бізнесу: Навч. Посібник / М.П. Мальська, В.В. Худо, В.І. Цибух. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 272с.
15. Мальська М.П. Планування діяльності туристичних підприємств: Навч. Посібник / М.П. Мальська, О.Ю. Бордун. – К.: Знання, 2005. – 241 с.
16. Машина Н.І. Страхування для туристичних підприємств. Навчальний посібник. – К: Центр навчальної літератури, 2006. – 280 с.
17. Менеджмент в сфері услуг: Учебник для вузов / Под ред. В. Ф. Уколова. – Москва, 1995. – 320 с.
18. Організація обслуговування у підприємствах ресторанного господарства: підручн. для ВУЗів / За ред. проф. Н.О. П'ятницької. – К.: Нац.. торг.-екон. Ун-т, 2005. – 632 с.
19. Папирян Г.А. Международные экономические отношения: маркетинг в туризме: Учебное пособие / Г.А. Папирян – М.: Финансы и статистика, 2000. – 160 с.
20. Пуцентейло П.Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємства. Навч. Посібник / П.Р. Пуцентейло. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
21. Романов А.А. География туризма: Учеб. пособ. / А.А. Романов, Р.Г. Саакянц. – М.: Советский спорт, 2002. – 464 с.
22. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу: Навч. посіб. / І.В. Смаль. – Ніжин: Вид-во Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.
23. Филиппова И.Г. География туризма: Учебник / И.Г. Филиппова, В.Л. Погодина, Е.А. Лукьянов. – СПб.: Изд. Дом «Бизнес-пресса», 2007. – 264 с.
24. Чорненька Н.В. Організація туристичної індустрії: Навчальний посібник / Н.В. Чорненька. – К.: Атіка, 2006. – 264 с.
25. Яцура В. Основи менеджменту: Підручник / Наук.ред. В.Яцура, Д.Олесневич. – Львів, 2001. – 240 с.

Додаткова

1. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. / за заг. ред. З. Є. Шершньової. – К. : КНЕУ, 2007. – 680 с.
2. География туризма: Учебник /кол. авторов; под. ред. А.Ю. Александровой. – М.: КНОРУС, 2008. – 592 с.
3. Дехтярь Г.М. Лицензирование и сертификация в туризме: Учеб. пособие / Г. М. Дехтярь. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 256 с.

4. ДСТУ 4281: 2004. Заклади ресторанного господарства. Класифікація. – К.: Держспоживстандарт України, 2004. – 11 с.
5. Економіка підприємства : підруч. / за заг. ред. С. Ф. Покропивного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2001. – 528 с.
6. Економіка підприємства : підруч. / за ред. А. В. Шегди. – К. : Знання, 2006. – 614 с.
7. Іванілов, О. С. Економіка підприємства : підруч. / О. С. Іванілов. – К. : Центр учбов. літератури, 2009. – 728 с.
8. Квартальнов В.А. Теория и практика туризма: Учебник. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 672 с.
9. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. – Чернівці: Книги – XXI, 2003. – 300 с.
10. Котлер Ф. Маркетинг. Гостеприимство. Туризм: Учеб. / Ф. Котлер, Дж. Боуэн, Дж.Мейкенз.- 2-е изд. – М.: ЮНИТИ, 2002. – 1063 с.
11. Кусков А.С. Туристское ресурсоведение: Учеб. пособ.. /А.С. Кусков. – М.: Академия, 2008. – 208 с.
12. Мостова Л.М., Новикова О.В. Організація обслуговування на підприємствах ресторанного господарства. Навчальний посібник / Л.М. Мостова, О.В. Новикова. – К.: Ліра-К, 2010. – 388 с.
13. Могильный М.П. Организация и технология обслуживания питанием в гостиничных комплексах (рекомендации, перспективы, проектирование) / М.П. Могильный, А.Ю. Баласанян. – М.: ДеЛи, 2004. – 176с.
14. Нечаюк Л.І. Готельно-ресторанний бізнес: менеджмент : навч. посібник / Л. І. Нечаюк, Н. О. Нечаюк; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – К.: Центр навч. л-ри, 2006. – 346с.
15. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] / Верховна рада України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
16. Сало Я.М. Організація обслуговування населення на підприємствах ресторанного сервісу. Ресторана справа: Довідник офіціанта / Я.М. Сало. – Львів – 2009. – 304 с.